

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 282/06-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti E. K., P., zastúpenej advokátkou JUDr. L. F., Advokátska kancelária, P., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 638/96 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 638/96 porušené bolo.

2. E. K. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Trebišov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. E. K. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 9 015 Sk (slovom deväťtisícpätnásť slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trebišov p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátky JUDr. L. F., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I .

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 282/06-29 z 20. septembra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť E. K., P. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 638/96.

Zo sťažnosti vyplýva: „Dňa 07. 11. 1994 podala E. K. (...) spolu so svojou sestrou A. M.(...) na Okresný súd v Trebišove žalobu o zaplatenie 93.447,- Sk ako nájomné za užívanie lesných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území T. proti V. – odštepný závod S., okres T.. (...)

Konajúci súd rozsudkom zo dňa 18. 07. 1997 vo veci rozhodol tak, že zaviazal odporcu V. š. p. K. na zaplatenie sumy 120.603,- Sk s 3 % ročným úrokom z omeškania od 07. 11. 1994 do 01. 05. 1995 a od 01. 05. 1995 do zaplatenia s 18 % úrokom z omeškania všetko do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia. (...)

Po podaní odvolania odporcom Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 12 Co 478/97-78 zo dňa 07. 07. 1998 rozsudok súdu I. stupňa zo dňa 18. 07. 1997 zrušil a vrátil vec na nové konanie a rozhodnutie. (...)

Konajúci súd vo veci rozsudkom č. k. 15 C 638/96 zo dňa 31. 01. 2003 rozhodol tak, že odporcu zaviazal uhradiť navrhovateľovi 53.349,30 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Voči tomuto rozsudku podal odporca odvolanie zo dňa 09. 04. 2003. Odvolanie podala podaním zo dňa 14. 04. 2003 aj podnecovateľka, keďže súd nerozhodoval o úrokoch z omeškania. (...)

Písomným podaním zo dňa 13. 05. 2003 sa podnecovateľka vyjadrila k odvolaniu odporcu.

Uznesením zo dňa 09. 05. 2003 doplnil konajúci súd výrok rozsudku zo dňa 31. 01. 2003 tak, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi úrok z omeškania zo sumy 53.349,30 Sk od 07. 11. 1994 do 01. 05. 1995 vo výške 3 % a od 01. 05. 1995 do zaplatenia vo výške 17,6 % do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. (...)

Uznesením č. k. 11 Co 171/03 – 247, 11 Co 172/03 zo dňa 30. 09. 2004 Krajský súd v Košiciach rozsudok súdu I. stupňa č. k. 15 C 638/96-217 zo dňa 31. 01. 2003 v spojení s doplňujúcim uznesením zo dňa 09. 05. 2003 č. k. 15 C 638/96-238 zrušil a vrátil vec Okresnému súdu v Trebišove na ďalšie konanie.

(...) ani po 10 rokoch od začatia súdneho sporu (...) nie je konanie vedené pod sp. zn. 15 C 638/96 právoplatne skončené (...).

Podnecovateľka sa domnieva, že postupom Okresného súdu Trebišov, jeho nečinnosťou od roku 1996 do roku 2006 došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zakotveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky na prejednanie veci v rozumnej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. (...)

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„1. Ústavný súd vyslovuje, že nekonaním Okresného súdu v Trebišove v občianskoprávnej veci vedenej pod sp. zn. 15 C 638/96 E. K. došlo k porušeniu jej ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi finančné zadostučinenie vo výške 150.000,- Sk, ktoré je Okresný súd v Trebišove povinný vyplatiť v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu.

3. Ústavný súd priznáva právnenému zástupcovi sťažovateľa trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie veci, spísanie a podanie podnetu na začatie konania pred Ústavným súdom) 1 úkon vo výške 3.650,- Sk, 2 úkony 7.300,- Sk, 19 % DPH 1.387,- Sk + 2 x 164,- Sk režijný paušál v celkovej výške 9.015,- Sk, ktoré je Okresný súd v Trebišove povinný vyplatiť v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu. “

Podľa zistenia ústavného súdu, okresný súd vo veci rozhodol 17. mája 2006 rozsudkom, proti ktorému však podal odvolanie odporca. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) ako súd odvolací rozsudkom č. k. 6 Co 331/2006-401 z 19. decembra 2006 rozsudok okresného súdu v časti potvrdil, v časti zmenil a v časti zrušil a v tejto vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd listom sp. zn. 1 SprV 505/06 z 31. januára 2007 a sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu listom z 8. februára 2007.

2.1 Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem prehľadu procesných úkonov vykonaných vo veci uviedol:

„(...) Sťažovateľka sa v sťažnosti obmedzila iba na všeobecné konštatovanie, že vo veci nie je právoplatne rozhodnuté od roku 1994 a že postup súdu je liknavý. Neuvádza žiadne konkrétne skutočnosti, ktorými by svoje tvrdenia odôvodnila a preukázala. Obmedzila sa účelovo iba na výpočet niektorých svojich úkonov, úkonov iných účastníkov a súdu bez toho, aby uviedla, ktoré skutočnosti z tohto výpočtu znamenajú porušenie jej práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR. Sťažovateľka takýto spôsob zvolila zámerne z dôvodu, že zo strany súdu jej práva porušené neboli a aby tým zakryla vlastný podiel viny a viny jej právnych zástupcov, ako aj ostatných účastníkov konania na tom, že vec nebola vybavená v skoršom čase.

Dĺžka konania v tejto veci bola ovplyvnená dvomi základnými činiteľmi:

- 1. Právna a skutková zložitost' veci s vysokým stupňom náročnosti na zistenie základu a výšky nárokov žalobcov.*
- 2. Procesné nedostatky v podaniach a procesných postupoch účastníkov, závažné zmeny v ich procesných úkonoch, ich žiadosti o časové posuny úkonov súdu a využívanie práva na podanie opravných prostriedkov proti uzneseniam súdu.*

O právnej a skutkovej zložitosti veci svedčia hlavne dôvody rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými odvolací súd rozhodoval o odvolaniach účastníkov proti rozsudkom prvostupňového súdu. (...)

Sťažovateľka účelovo v sťažnosti neuvádza podstatné dôvody na jej strane, ktoré viedli k predĺženiu času konania. Zo spisu je zrejmé, že v priebehu konania došlo k štyrom zmenám jej právneho zastupovania. Dokonca v rozsudku odvolacieho súdu zo dňa 28. 12. 2006 sa konštatuje, že jej právna zástupkyňa neoprávnene vykonávala úkony za inú navrhovateľku, hoci ňou nebola splnomocnená na zastupovanie a aj preto musel byť rozsudok súdu prvého stupňa sčasti zrušený.

V uznesení odvolacieho súdu zo dňa 7. 7. 1998, ktorým bol zrušený rozsudok prvostupňového súdu zo dňa 18. 7. 1997, sa uvádza, že z návrhu sťažovateľky nie je zrejmé, čoho sa táto domáha, a preto je povinnosťou sťažovateľky špecifikovať návrh na začatie konania zo dňa 7. 11. 1994. (...)

Aj v uznesení odvolacieho súdu zo dňa 30. 9. 2004, ktorým bol zrušený rozsudok zo dňa 9. 5. 2003, sa uvádza, že sťažovateľka sa v tomto štádiu konania domáha nájomného za obdobie, ktoré nebolo presne špecifikované.

V uznesení odvolacieho súdu zo dňa 19. 12. 2006 sa uvádza, že až upresnením návrhu sťažovateľky bude môcť súd prvého stupňa rozhodnúť vo veci v časti, v ktorej bol rozsudok zo dňa 17. 5. 2006 zrušený. (...)

V tomto smere poukazujeme na nečinnosť sťažovateľky a jej zástupcov pri niektorých, aj opakovaných, výzvach súdu na predloženie písomných podaní, ktoré vyplývajú z obsahu spisu. Rovnako poukazujeme na množstvo neúčastí na pojednávaniach súdu, ktoré boli odročované aj pre neprítomnosť sťažovateľky a jej právnych zástupcov, či už na žiadosť alebo aj bez takýchto žiadostí. (...)

V prílohe Vám predkladáme časovo-obsahový chronologický prehľad úkonov súdu. Z tohto prehľadu aj z obsahu spisu je zrejmé, že zo strany súdu nedošlo k takým postupom, ktorými by bolo porušené právo sťažovateľky podľa č. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Úkony boli vykonané v primeranom čase zodpovedajúcom:

- a) právnej a skutkovej zložitosti veci*
- b) nadmernej preťažnosti sudkyne počtom a druhom vecí pridelených na vybavenie*
- c) procesným úkonom, procesným postupom a procesnou disciplínou účastníkov, zástupcov a iných osôb*
- d) odvolaciemu konaniu.*

Pokiaľ došlo pri procesných úkonoch a postupoch súdu k procesným pochybeniam, tieto v žiadnej podstatnej miere negatívne neovplyvnili dĺžku konania vo veci. Išlo o procesné nedostatky, ktoré sa v primeranej miere objektívne vyskytujú úmerne k právnej a skutkovej zložitosti prejednávanej veci.

Úkony súdu vo veci boli vykonávané v primeraných lehotách. Prevažná väčšina úkonov bola vykonaná v lehotách do 2 až 3 mesiacov a nebolo zaznamenané nevykonávanie úkonov v lehote dlhšej ako 6 mesiacov.

Okresný súd Trebišov súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho prejednávania prijatej sťažnosti.“

2.2 Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu uviedla:

„(...) v konaní pred Okresným súdom v Trebišove došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je nesporné. Je jej Ústavou zaručeným právom domáhať sa prerokovania veci bez prietahov a v danom prípade, keďže spor trvá už viac ako 11 rokov nesporne k porušeniu jej práva zaručeného jej ústavou došlo. (...)

Sťažovateľka nepovažuje za potrebné a nutné vyjadrovať sa k tomu, čo Okresný súd v Trebišove uviedol v písomnom podaní zo dňa 31. 01. 2007 (...)

Sťažovateľka uvádza, že Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 12 Co 478/97 zo dňa 07. 07. 1998 zrušil rozsudok Okresného súdu Trebišov č. k. 15 C 638/96 zo dňa 18. 07. 1977 s tým, že už v tomto zrušujúcom uznesení Krajského súdu Košice bolo

konštatované a bol vyslovený právny názor, že bude potrebné za účelom stanovenia výšky nájomného nariadiť znalecké dokazovanie za účelom výpočtu nájomného.

Toto zrušujúce uznesenie Krajského súdu Košice bolo Okresným súdom v Trebišove doručené dňa 21. 07. 1998, a až uznesením zo dňa 31. 08. 2001 bola ustanovená (...) znalkyňa z odboru Ekonomika a podnikanie, odvetvie účtovníctvo za účelom vypracovania znaleckého posudku, ktorej bola určená povinnosť tento vypracovať a predložiť súdu v lehote 40 dní.

Už vtedy súd spôsobil prietahy v konaní, keď ustanovil za účelom vypracovania znaleckého posudku súdneho znalca z príslušného odboru až po uplynutí 3 rokov od doručenia zrušujúceho rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 12 Co 478/97, pričom k ustanoveniu ďalšieho znalca Ing. L. G., (...) došlo až uznesením zo dňa 05. 08. 2005 t. j. s odstupom ďalších 4 rokov.

Od zrušujúceho rozsudku Krajského súdu Košice č. k. 12 Co 478/97 zo dňa 07. 07. 1998 po ustanovenie znalca z príslušného odboru na určenie nájomného za užívanie lesov dňa 05. 08. 2005 uplynulo zbytočných 7 rokov súdneho konania a zbytočných prietahov v konaní.

Sťažovateľka poukazuje aj na to, súd mal a musel vedieť, že znalec z odboru Ekonomika a podnikanie, odvetvie účtovníctvo nie je znalcom z príslušného odboru na stanovenie a určenie výšky nájomného za užívanie lesov a lesných porastov a teda nebol oprávnený takýto posudok spracovať, pretože nebol znalcom z príslušného odboru. Súd teda neznalosťou spôsobil, že až po 7 rokov došlo k vypracovaniu znaleckého posudku a k určeniu ročného nájomného za užívanie lesných pozemkov.

Aj keď Okresný súd v Trebišove rozpisom jednotlivých úkonov súdu sa snaží zdokumentovať konanie konajúceho súdu, je však z tohto rozpisu zrejmé, že podstatným a najdôležitejším úkonom súdu po zrušujúcom rozsudku Krajského súdu Košice zo dňa 21. 07. 1998 malo byť ustanovenie znalca z príslušného odboru, tento úkon však súd vykonal až dňa 08. 07. 2005 (Ing. L. G.), čo je zrejmé a nesporné. Všetky ostatné súdom vykonané úkony boli úkonmi, podľa názoru sťažovateľky, zbytočnými bez konania vo veci samej (dňa 09. 03. 1999 žiadosť navrhovateľky na znalecké dokazovanie, žiadosť súdu o predloženie geometrického plánu bez právneho významu vo veci, rok 2000 - 2001

zbytočné procesné chyby konajúceho súdu, opätovné procesné pochybenia súdu a pod.) resp. úkonmi znamenajúcimi len spôsobovanie prieťahov v konaní. (...)

Sťažovateľka uvádza, že navrhuje, aby ústavný súd (...) rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania tak, že sťažovateľke prizná náhradu nemajetkovej ujmy za porušenie jej ústavného práva na prejednanie veci bez prieťahov a rozhodne aj o trovách konania.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

4. V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť I. senát ústavného súdu, pretože v súlade s rozvrhom práce na rok 2006 a 2007 bol sudca spravodajca Juraj Horváth členom I. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu 28. februára 2007 Rozvrhom práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2007 sp. zn. Spr 140/07 rozhodlo, že s účinnosťou od 28. februára 2007 sa sudca spravodajca Juraj Horváth stal členom II. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu zároveň rozhodlo, že veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Juraj Horváth, sa prerokujú v II. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 15 C 638/96:

Dňa 7. novembra 1994 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na začatie konania proti odporcovi o úhradu nájomného (pridelená sp. zn. 13 C 1189/94).

V roku 1995 nariadil okresný súd pojednávanie na 26. jún 1995, ktoré bolo odročené pre neúčast' účastníkov konania. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 23. október 1995, na ktorom okresný súd vyslovil svoju miestnu nepríslušnosť a vec postúpil Obvodnému súdu Košice I, ktorému bol spis predložený 8. januára 1996.

Obvodný súd Košice I dňa 8. februára 1996 predložil krajskému súdu spis na rozhodnutie o miestnej príslušnosti. Krajský súd uznesením sp. zn. 19 Nc 20/96 z 29. februára 1996 rozhodol, že na konanie je miestne príslušný okresný súd. V roku 1996 okresný súd nariadil trikrát pojednávanie (na 29. júl 1996, 26. august 1996 a 27. september 1996).

V roku 1997 boli okresným súdom nariadené štyri pojednávania (na 7. január 1997, 6. jún 1997, 30. jún 1997 a 18. júl 1997, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok). Proti rozsudku okresného súdu sa 22. septembra 1997 odvolal odporca. Krajský súd uznesením sp. zn. 12 Co 478/97 zo 7. júla 1998 zrušil rozsudok okresného súdu v napadnutej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol na krajskom súde od 5. decembra 1997 do 21. júla 1998.

V roku 1999 okresný súd nariadil tri pojednávania (na 25. január 1999, 24. jún 1999 a 27. september 1999) a v roku 2000 iba jedno pojednávanie (na 3. apríl 2000, na ktorom sťažovateľka podala námietku zaujatosti zákonnej sudkyne). Krajský súd uznesením sp. zn. 11 Nc 30/00 z 29. júna 2000 rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je z prerokúvania a rozhodovania veci vylúčená. Spis bol na krajskom súde od 12. júna 2000 do 7. júla 2000.

Na základe odvolania odporcu proti uzneseniu okresného súdu na zaplatenie zálohy na znalecké dokazovanie bol spis od 9. januára 2001 do 18. mája 2001 na krajskom súde, ktorý uznesením sp. zn. 11 Co 8/01 z 30. marca 2001 zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd 31. augusta 2001 ustanovil znalca na

vypracovanie znaleckého posudku (výpočet nájomného) a vyzval účastníkov konania na zaplatenie zálohy na znalecké dokazovanie. Dňa 13. novembra 2001 sa odporca odvolal proti uzneseniu okresného súdu, ktorým mu bola uložená povinnosť zaplatiť zálohu na znalecké dokazovanie, na základe čoho okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sa odporcu. Krajský súd uznesením sp. zn. 11 Co 294/01 z 21. decembra 2001 potvrdil uznesenie okresného súdu (spis bol na krajskom súde od 3. decembra 2001 do 31. januára 2002).

V priebehu roku 2002 okresný súd nariadil dve pojednávania (na 17. jún 2002 a 18. december 2002).

V roku 2003 okresný súd nariadil pojednávania na 29. január 2003 a 31. január 2003, na ktorom vyhlásil rozsudok, a uznesením z 9. mája 2003 doplnil výrok rozsudku z 31. januára 2003 ohľadne úrokov z omeškania. Na základe odvolaní odporcu a sťažovateľky bol 20. júna 2003 spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach proti rozsudku a proti uzneseniu, ktorým bol doplnený výrok rozsudku. Krajský súd uznesením sp. zn. 11 Co 171/2003 a 11 Co 172/2003 z 30. septembra 2004 zrušil rozsudok okresného súdu z 31. januára 2003 v spojení s uznesením z 9. mája 2003 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol na krajskom súde od 20. júna 2003 do 1. decembra 2004.

Dňa 8. júla 2005 okresný súd uznesením ustanovil znalca na vypracovanie znaleckého posudku. Ten mu však 22. júla 2005 oznámil, že nesplnil podmienky na zápis do zoznamu znalcov, preto nemôže vykonať znalecké dokazovanie. Okresný súd 5. augusta 2005 ustanovil nového znalca.

Okresný súd 8. decembra 2005 nariadil pojednávanie na 11. január 2006, ďalšie pojednávanie na 3. apríl 2006, ktoré odročil na 3. máj 2006, z dôvodu neprítomnosti účastníkov konania. Dňa 17. mája 2006 okresný súd uznesením ukončil dokazovanie a vyhlásil rozsudok, proti ktorému 3. júla 2006 podal odporca odvolanie. Krajský súd rozsudkom č. k. 6 Co 331/2006-401 z 19. decembra 2006 rozsudok okresného súdu v časti

potvrdil, v časti zmenil a v časti zrušil a v tejto vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol od 26. júla 2006 do 29. januára 2007 na krajskom súde.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 638/96 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

1. Pri hodnotení podľa kritéria zložitosti posudzovanej veci sa ústavný súd stotožnil s tvrdením okresného súdu, že ide o skutkovo zložitú vec, čo je dané tým, že k zisteniu a ustáleniu skutkového stavu vystala potreba zadováženia viacerých listinných dôkazov, ako aj potreba vykonať znalecké dokazovanie.

Vo vzťahu k právnej zložitosti veci ústavný súd poznamenáva, že určenie nájomného za lesné pozemky a porasty, ktoré tvorilo predmet konania pred okresným súdom, si v tomto konkrétnom prípade vyžiadalo aplikáciu ustanovení viacerých právnych predpisov (čo svedčí o právnej zložitosti veci), avšak s jednoznačnou právnou úpravou. Napokon vyrátanie nájomného bolo úlohou znaleckého dokazovania.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, t. j. správania sťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka má podiel na celkovej dĺžke konania, čo potvrdzuje to, že v priebehu konania najmenej osemkrát upravovala petit svojho návrhu a v pôvodnom návrhu označila za odporcu subjekt, ktorý nebol pasívne legitimovaný. V tejto súvislosti už ústavný súd vyslovil, že požiadavka na konanie bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy môže mať svoju plnú relevanciu len pri takom návrhu na začatie konania, ktorý spĺňa všetky zákonom predpísané obsahové a formálne náležitosti (napr. I. ÚS 41/02).

Ústavný súd poukazuje aj na neúčast' sťažovateľky a jej právnej zástupkyne na pojednávaniach, ktoré museli byť následne odročované; vznesenie námietky zaujatosti

zákonnej sudkyne, o ktorej krajský súd rozhodol, že nie je zaujatá, čo v konečnom dôsledku prispievalo k predlžovaniu doby trvania konania; rovnako ako aj opätovné vyzývanie sťažovateľky na splnenie výziev okresného súdu (najmenej päťkrát).

Na tieto skutočnosti, teda na správanie sťažovateľky, ústavný súd prihliadol pri určení primeraného finančného zadosťučinenia.

3. Ústavný súd ďalej skúmal postup okresného súdu v posudzovanom konaní z hľadiska zisťovania eventuálnych dôvodov (príčin) sťažovateľkou namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Dobu, počas ktorej sa konalo o odvolaniach účastníkov konania proti rozhodnutiam okresného súdu na súde vyššej inštancie, príp. o podanej námietke zaujatosti (viac ako 3 roky), je obdobím, ktorého dĺžku, resp. trvanie nemohol okresný súd ovplyvniť, a preto sa v tomto období z objektívnych dôvodov nemohol dopustiť zbytočných prietáhov v konaní.

Je však potrebné konštatovať, že konanie v predmetnej veci od jej nápadu na okresnom súde (7. novembra 1994) dosiaľ trvá viac ako 12 rokov, okresný súd v merite veci trikrát rozhodol (18. júla 1997, 31. januára 2003 a 17. mája 2006), vykonal 22 pojednávanií, z toho šesť pojednávanií bolo odročených pre neprítomnosť sťažovateľky a jej právnych zástupcov, tri na žiadosť právnych zástupcov sťažovateľky, jedno pojednávanie bolo nariadené za účelom vyhlásenia rozsudku, raz bolo konanie prerušené na žiadosť právnej zástupkyne sťažovateľky. Okresný súd nariadil vykonanie dvoch znaleckých dokazovaní.

Analýza priebehu konania dokumentuje náležitú frekvenciu procesnej aktivity okresného súdu, ktorej výsledky však (najmä vzhľadom na dĺžku doterajšieho už vyše dvanásťročného konania v predmetnej veci) nezabezpečili realizáciu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu v posudzovanom konaní ďalej zameral svoju pozornosť na obdobie od 23. októbra 1995 do 13. mája 1996, t. j. takmer 7 mesiacov, kedy na základe nesprávneho posúdenia miestnej príslušnosti okresným súdom, bolo iniciované konanie, výsledok ktorého potvrdil miestnu príslušnosť okresného súdu.

Neefektívny postup okresného súdu je zrejmý aj z odôvodnení rozsudkov krajského (odvolacieho) súdu, z ktorých vyplýva, že konanie súdu prvého stupňa bolo poznačené mnohými procesnými pochybeniami ako napr. predčasnosť záveru okresného súdu o výške nájomného v rozsudku z 18. júla 1997. Taktiež tomuto rozhodnutiu bola vytýkaná jeho nepreskúmateľnosť a nerozhodnutie v celom predmete konania. Rozsudok okresného súdu z 31. januára 2003 (ako to vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu) bol vydaný na základe neúplne zisteného skutkového stavu veci a navyše sa okresný súd dopustil procesných pochybení, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Krajský súd vo svojom zrušujúcom rozsudku poukázal aj na nesprávnu voľbu súdneho znalca (znalecký posudok mal podať znalec z iného odboru). Napokon rozsudok okresného súdu zo 17. mája 2006 bol krajským súdom zrušený v častiach priznania úrokov z omeškania sťažovateľke, priznania nájomného s príslušenstvom pre navrhovateľku v 2. rade a v časti výroku o úhrade trov konania, a to z dôvodu nepreskúmateľnosti rozhodnutia v týchto častiach. Okresný súd teda svojimi procesnými pochybeniami a neefektívnou činnosťou spôsobil predĺženie konania, preto jeho postup ústavný súd kvalifikuje ako postup, ktorého dôsledkom boli zbytočné prietahy v konaní.

Podľa názoru ústavného súdu občianske súdne konanie, ktoré trvá tak dlho, ako to bolo v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v globále považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Takáto zdĺhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (*mutatis mutandis* I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03).

V súvislosti s obranným tvrdením predsedu okresného súdu, že *„Úkony boli vykonávané v primeranom čase zodpovedajúcom: (...) b) nadmernej preťažnosti sudkyne*

počtom a druhom vecí pridelených na vybavenie (...)“, ústavný súd konštatuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení. Skutočnosť, že okresný súd mal problémy s vybavovaním veľkého množstva agendy, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníkov konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci účastníka, ktorý sa naň obrátil (I. ÚS 156/02, I. ÚS 65/04).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

4. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, na povahu veci, ako aj na správanie sťažovateľky považuje za primerané v sume 50 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

5. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu z 3. apríla 2006 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu z 8. februára 2007). Za dva úkony uskutočnené v roku 2006 patrí odmena v sume dvakrát po 2 730 Sk a režijný paušál dvakrát po 164 Sk a za jeden úkon uskutočnený v roku 2007 patrí odmena v sume 2 970 Sk a režijný paušál 178 Sk (§ 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Trovy právneho zastúpenia spolu predstavujú sumu 10 634 Sk vrátene 19 % DPH.

Keďže právna zástupkyňa si uplatnila úhradu trov len v sume 9 015 Sk, ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov v sume uplatneného nároku tak, ako je to uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. apríla 2007